

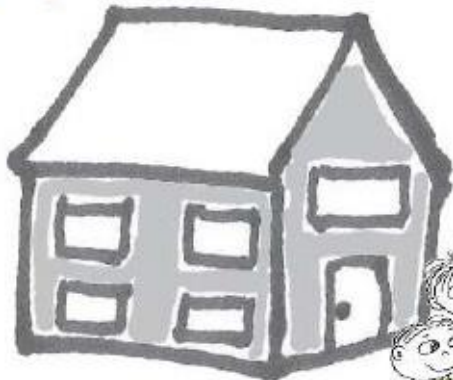
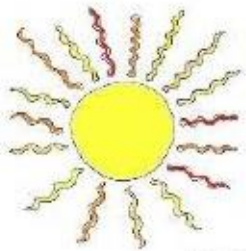
Årsplan

2017-2018

Grav barnehage

Bærumsbarnehagen

Innhold

Innledning	2
Litt om oss.....	2
Barnehagens verdigrunnlag.....	3
Bærumsbarnehagen	4
Lekens betydning for barns utvikling	4
Arbeid mot mobbing.....	5
Realfag – undring og glede knyttet til matematikk og naturfag.....	6
Barnehagens pedagogiske innhold	7
Barnehagens ulike dokumenter.....	7
Uke- og dagsrytme.....	8
Temaperioder.....	10
Omsorg, lek og læring.....	11
Barnas medvirkning.....	13
Det psykososiale miljøet.....	13
Språk.....	13
Likestilling og likeverd.....	14
Fagområdene.....	14
Trafikksikkerhet.....	14
Kulturarena.....	1415
Overgang fra barnehage til skole	16
Samarbeid med barnas hjem	17
Dokumentasjon og vurdering	19
Plan for kompetanseutvikling	21
Tverrfaglig samarbeid	22

Innledning

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet der samfunnsmandatet er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste.

Årsplanen inneholder informasjon om hvordan barnehagen arbeider med omsorg, dannelse, lek og læring for å fremme barnas allsidige utvikling samarbeid og forståelse med barns hjem. Planen gir informasjon om hvordan [barnehagelovens bestemmelser om innhold](#) følges opp, dokumenteres og vurderes.

Litt om oss

Grav barnehage eies av Bærum kommune. Barnehagen består av to hus: Liom og Øvrevoll.

Vårt tredje hus, Veståsen, ble stengt sommeren 2017.

Barnehagen har ca. 70 barn og ca. 16 årsverk.

Liom ble bygget i 1972, består av 3 - 4 avdelinger og ligger i Fagertunveien 120. Huset ble totalrenovert og bygget på i 2007. Utelekeplassen ble lagt om og alle lekeapparater var nye i 2007.

Huset er i 2 etasjer. I første etasje er avdelingene Selje og Eik, i annen etasje er Ask og Hassel. Barnehagen ligger innerst i en blindvei med eneboliger og rekkehus og grenser til friluftsområdet Hagabråten, og dette området bruker vi hele året til turer.

Øvrevoll ligger i Lindebergveien 2b, ble opprettet i 1970 og har en avdeling. Øvrevoll ble pusset opp og utbedret i 2007. Huset er i én etasje og ligger i et gammelt villastrøk. I nærmiljøet ligger Øvrevoll Galoppbane og Hagabråten.

Sammensetningen av barnegruppene endrer seg fra år til år ettersom hvilke nye barn som kommer inn.

Liom: På avdeling Hassel og Ask er det barn i alderen 3 - 6 år.

På Eik og Selje er det barn i alderen 1 – 2 år.

På Øvrevoll har vi 18 barn i alderen 3 – 6 år.

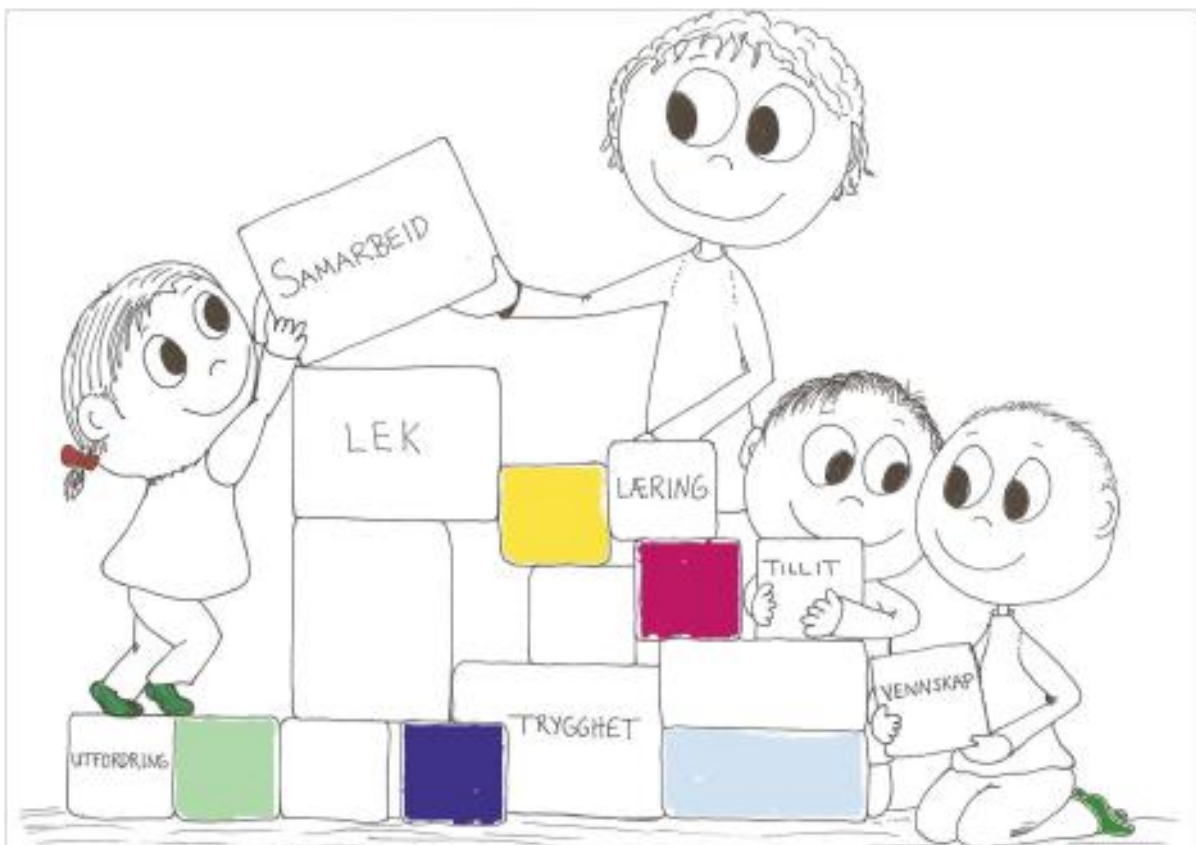
Til neste år kan barnegruppene på Liom bli annerledes enn i år, avhengig av opptaket og vurderinger som gjøres av personalet i forbindelse med det.

Barnehagens verdigrunnlag

Bærum kommunes verdier: Mot, Åpenhet og Respekt

Spesielt for Grav barnehage:

Vi ønsker at barn og voksne skal få være den beste utgaven av seg selv.

Bærumsbarnehagen

[Barnehagemelding 2015-2025](#) skal bidra til at det blir et likeverdige og enhetlige barnehagetilbud i alle Bærums barnehager, for alle barn og foreldre.

Tidlig innsats, mestringsperspektivet og samarbeid og samhandling skal vektlegges i Bærumsbarnehagen. Barnehagen skal ses på som første trinn i utdanningsløpet, og lek, språk og god helse er spesielle faglige satsingsområder.

Det utarbeides sentrale [kvalitetsplaner](#) for arbeidet i barnehagene.

I den første tre-årsperioden, 2015 – 2018, skal kvalitetsutvikling i det pedagogiske arbeidet foregå hovedsakelig innenfor områdene:

- Lekens betydning for barns utvikling
- Arbeid mot mobbing
- Realfag – undring og glede knyttet til matematikk og naturfag

I tillegg vil andre områder, som barn fra språklige minoriteter, foreldresamarbeid, barn med særlige behov, kosthold og fysisk aktivitet ha fokus. [Overgangen mellom barnehage og skole](#) er også et område det skal arbeides med.

Lekens betydning for barns utvikling

Vi vil at alle barn skal ha en venn i barnehagen og oppleve glede og mestring ved å leke sammen med andre. Barnehagen skal ha lekemiljøer i barnehagen som gir barn med særskilte utfordringer rom og muligheter for å være den beste versjonen av seg selv i lek og samspill med andre barn.

En stor del av dagen skal barna ha anledning til å leke etter eget ønske. Barn har en indre motivasjon for lek og lar seg oppsluke av den. Leken er en viktig forutsetning for barns utvikling. Den utdyper og gir en forståelse som barnet ikke kan oppnå på annen måte. Leken er utgangspunkt for vennskap, mestringsopplevelser, spenning og glede. Leken er en viktig arena for barns læring. Gjennom leken lærer barn om omverdenen og utvikler sin sosiale kompetanse. Læring foregår i samspill med andre og ved at barnet selv får utforske og delta aktivt.

Vi vurderer gjennom året bruken av rommene, innredning og plassering av lekemateriell ut fra den aktuelle barnegruppen, alder og interesser. Det skal være mulighet for lek i små og store grupper, og for å kunne leke uforstyrret med venner.

Personalet har en viktig rolle i forhold til barnets lek; gi tilgang til rom og lekemateriell, være til stede for å støtte og hjelpe, inspirere til videre utvikling av leken og veilede i samspill barna imellom. Personalet lager lekegrupper for å stimulere vennskap og utvikle lekeferdigheter hos barna.

Arbeid mot mobbing

Vi vil at ingen barn skal mobbe eller bli mobbet i barnehagen.

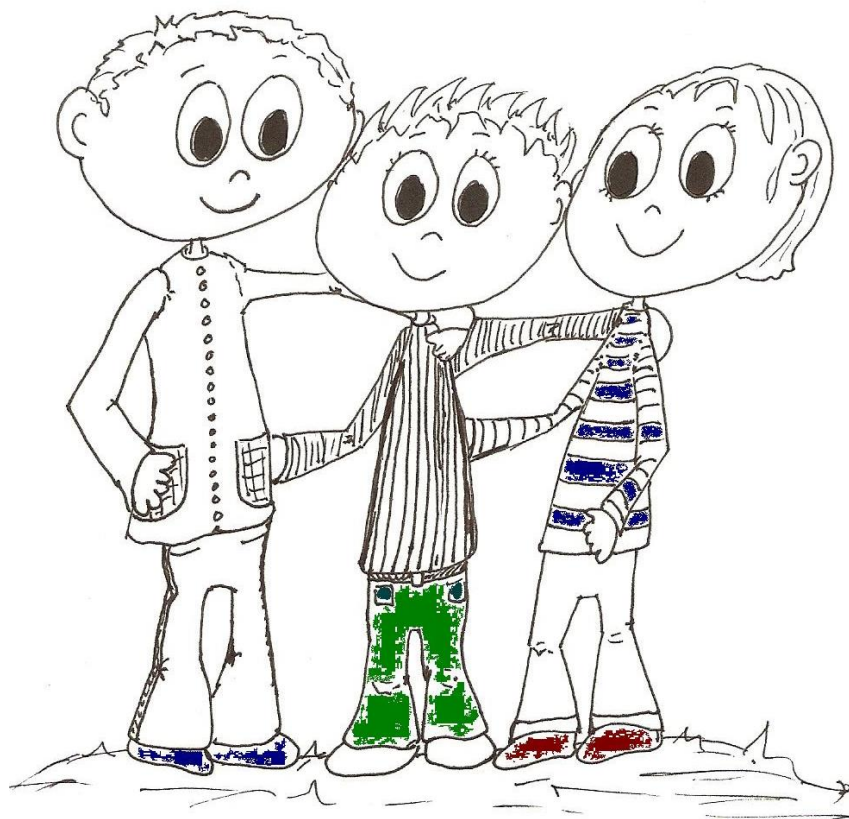
Vi har spesielt fokus på hvordan vi kan skape et inkluderende miljø i barnehagen. Vårt verdigrunnlag skal prege det vi gjør, og vårt menneskesyn skal være preget av respekt og anerkjennelse.

Vi legger vekt på å være tilstedeværende voksne som aktivt jobber for et miljø hvor alle blir sett og hørt, og hvor vi er tydelige på regler og normer og hva som forventes. Mange av avdelingene bruker "Steg for steg" som støtte for utvikling av barnas sosiale kompetanse. Dette er et 3-delt program, som legger vekt på utvikling av empati, mestring av sinne og problem/konfliktløsning. Her lærer barna ulike begreper og fremgangsmåter for bedre å takle egne følelser og ulike situasjoner.

På foreldremøter og i foreldresamtaler snakker vi om hvordan foreldrene kan være med på å skape et inkluderende miljø, og bevisstgjøre hva som kan føre til ekskludering.

Barnehageåret 2016/17 har personalet deltatt på en kursrekke i systematisk observasjon. Målet har vært å bli dyktigere til å avdekke mobbing og kunne sette inn tiltak hvis mobbing og krenkende atferd forekommer.

Det er utarbeidet en handlingsplan mot mobbing i Bærumsbarnehagen, og vi vil bruke denne i vårt videre arbeid mot mobbing.

Realfag – undring og glede knyttet til matematikk og naturfag

Vi vil at alle barn skal oppleve undring og glede knyttet til matematikk og naturfag

Barnehageåret 2016/2017 har utviklingsområdet for personalet vært realfag. Noen av personalet har vært på kurs og formidlet på personalmøter hva de har lært. Kommunen er realfagskommune, og vi ble derfor invitert med i et realfagsprosjekt i regi av barnehage/skolekontoret. Målet er å fremme barns tallforståelse, og vi har deltatt i nettverksjobbing med Grav skole og Østheim barnehage, og dette vil fortsette høsten 2017. Målet for prosjektet er:

- *Bærum kommune arbeider bevisst, målrettet og sammenhengende med tall og tallforståelse i barnehagen og i de først årene i grunnskolen.*
- *Barnehagene og skolene som deltar i prosjektet samarbeider for å gjøre arbeidet med tall og tallforståelse helhetlig og sammenhengende.*
- *Barna opplever matematikken som kreativ, realistisk og engasjerende.*
- *Den enkelte barnehage og skole lager en sammenhengende plan for aktiviteter det skal legges opp til for å fremme barnas tall og tallforståelse.*
- *Barnehagene og skolene styrker utviklingen av tallforståelse gjennom bruk av digitale verktøy.*

Mange daglige aktiviteter gir mulighet til å fokusere på matematikk og naturfag. Vi teller og sorterer, vurderer mengde, vekt, størrelse eller rekkefølge. Vi kjenner på ulike lukter, smak og konsistens og innfører de riktige begrepene.

På turer ser vi på alt som er i naturen og setter fokus på alt det rare, vakre, nyttige. Vi titter og studerer, eksperimenterer ute og inne og bruker sansene våre. Vi kjenner på barken på ulike trær og sammenlikner ulike former i naturen. Vi kjenner etter hvordan vi må forskyve vekten i kroppen når vi går i bratt terreng eller når vi balanserer eller klatrer. Vi undrer oss over skyene på himmelen, over hvor mye den lille mauren kan bære eller over ekornet som kan hoppe fra tre til tre.

Hver uke går vi på tur, og vi benytter alle anledninger til å vekke glede og undring. Vi ønsker at barna skal ha lyst til å gå på tur, og at de skal oppleve glede i naturen i alle årstider.

Spesielt fokus 2017 – 2018

Vi ønsker å bli en klimaklok barnehage. De kommunale barnehagene skal etter hver bli Grønt flagg-barnehager, og vi vil gjøre det som skal til for å oppfylle kravene til Grønt flagg. Men vi ønsker å gjøre mer enn det, og vil derfor sette fokus på alle våre rutiner når det gjelder bl.a. innkjøp og forbruk, og se hva vi kan endre på. Vi vil bli mer bevisste på hvilke konsekvenser våre handlinger i barnehagen har for miljøet.

Noen av lederne i barnehagen vil delta i LUP – et ledelsesutviklingsprogram – hvor vi sannsynligvis vil få gode metoder til hvordan vi kan få til endring og tenke nytt.

Barna og foreldre er viktige i dette arbeidet, og skal involveres i det som er naturlig.

Temaer om miljø vil – som før – vektlegges i utelivsperioder og ellers gjennom året.

Barnehagens pedagogiske innhold

Barnehagens innhold skal være allsidig og variert, og utformes slik at hvert enkelt barn får opplevelser og erfaringer som støtte for sin utvikling av kunnskaper, ferdigheter og holdninger. Samtidig skal innholdet støtte språklig og sosial kompetanse gjennom felles opplevelser og samvær. Barnehagens oppgaver er beskrevet i [Lov om barnehager](#) og i [Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver](#).

Vi har gjennomført ståstedsanalyse for områdene lek, mobbing og realfag våren 2016, og derigjennom fått et grunnlag for hva vi bør fokusere på i det videre arbeidet med disse områdene.

Barnehagens ulike dokumenter

- Årsplan for Grav barnehage er et arbeidsdokument for personalet. Den beskriver innholdet i barnehagen, barnehagens pedagogiske arbeid og barnehagens progresjonsplan for fagområdene i Rammeplanen. Den er også en informasjon til foreldre og andre.
- I Årshjulpermen har vi samlet planer for personalets dokumentasjon og vurdering, samt planer for å sikre foreldre og barn mulighet for medvirkning og vurdering. Her har vi også samlet faste planer og rutiner for hver måned gjennom hele barnehageåret, samt skjemaer personalet har bruk for. Dette er en ”bruksperm” for personalet, og alle avdelinger har sin egen perm.
- Månedsbrev skal gi kort informasjon til foreldrene om hva som skjer kommende måned og hvilke mål man har for arbeidet i barnegruppen. Den skal også gi en kort informasjon/evaluering av foregående måned.
- Informasjonsheftet til nye foreldre inneholder praktiske opplysninger og informasjon om barnehagen.

Uke- og dagsrytme

Struktur og organisering kan variere fra hus til hus og avdeling til avdeling, her er et eksempel på en uke i barnehagen:

MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG
7.30: Barnehagen åpner.	7.30: Barnehagen åpner.	7.30: Barnehagen åpner.	7.30: Barnehagen åpner.	7.30: Barnehagen åpner.
Lek, barna velger selv hva de vil gjøre Ulikt materiell settes fram	Lek, barna velger selv hva de vil gjøre Ulikt materiell settes fram	Lek, barna velger selv hva de vil gjøre Ulikt materiell settes fram	Lek, barna velger selv hva de vil gjøre Ulikt materiell settes fram	Lek, barna velger selv hva de vil gjøre Ulikt materiell settes fram
Samlingstund	Ca. 9.30: Påkledning TUR/UTEDAG	Lekegrupper Formings- aktiviteter o.l. Samlingstund	Ca. 10.00: Aldersinndelte grupper	Matlaging med noen barn Samlingstund
Ca.11.00 Måltid.		Ca.11.00 Måltid.	Ca.11.00 Måltid.	Ca.11.00 Smøremåltid eller varm mat.
Ca. 11.30: Utelek.		Ca. 11.30: Utelek.	Ca. 11.30: Utelek.	Ca. 11.30: Utelek.
Ca.14.30: Vi rydder ute	Ca. 14.30: Vi går inn	Ca.14.30: Vi rydder ute	Ca.14.30: Vi rydder ute	Ca.14.30: Vi rydder ute
Ca.15.00: Måltid.	Ca.15.00: Måltid.	Ca.15.00: Måltid.	Ca.15.00: Måltid.	Ca.15.00: Måltid.
Lek, barna velger selv hva de vil gjøre Ulikt materiell settes fram	Lek, barna velger selv hva de vil gjøre Ulikt materiell settes fram	Lek, barna velger selv hva de vil gjøre Ulikt materiell settes fram	Lek, barna velger selv hva de vil gjøre Ulikt materiell settes fram	Lek, barna velger selv hva de vil gjøre Ulikt materiell settes fram
17. 00 Barnehagen stenger.	17. 00 Barnehagen stenger.	17. 00 Barnehagen stenger.	17. 00 Barnehagen stenger.	17. 00 Barnehagen stenger.

Om sommeren er vi ofte ute formiddag og ettermiddag.

Temaperioder

Vi deler året inn i temaperioder. Det vil si at vi har noen sammenhengende uker hvor hele barnehagen har fokus på et felles tema. Hvert tema blir jobbet med som et prosjekt. Da vil vi få anledning til å bruke lang tid på det som opptar oss, dele ideer, bytte perspektiver og få tid til å følge opp ideer, innspill og refleksjoner.

Våre temaperioder er:

- Utliv
- Forut
- Jul
- Fritt valg
- Påske

Utliv:

Det er 2 perioder med utliv, en på høsten og en lengre på våren.

Utliv om høsten, *Mål: Bli glad i å være ute og i å bruke naturen.*

- Utforske barnehagens uteområde for de yngste
- Utforske skogen, naturen, årstiden
- Lære regler og rutiner vi har for turer
- Entusiastiske voksne

Utliv om våren, *Mål: Glede seg over naturen og alt som våkner til liv igjen.*

- Motoriske ferdigheter
- Lære ute - regelleker
- Litt lengre turer
- Utforske småkrypene som våkner til liv
- Utforske fugler, blomster, trær
- Ta vare på naturen; "hjelp naturen".

Det meste foregår avdelingsvis, særlig om høsten er det nok for barna å forholde seg til sin egen gruppe. Noen aktiviteter og turer foregår på tvers av avdelinger eller hus. Da ser barna at selv om vi har 3 hus, er vi én barnehage. Det er også koselig å gå på besøk til hverandre. For de yngste barna vil "Utliv" på høsten ofte foregå innenfor gjerdet. Det er en stor verden å utforske og mange motoriske utfordringer; i sandkassa, lekeapparatene, bakke opp og bakke ned, små insekter og planter.

For alle aldersgrupper blir det gode muligheter for opplevelser og undring, for motoriske utfordringer og til å erfare med alle sansene.

Forut:

Mål: Forutukene skal skape interesse for og bidra til forståelse og toleranse for forskjellige kulturer og ulike måter å leve på.

Forut er en norsk bistandsorganisasjon. Vi følger et opplegg fra Forut som lar oss bli kjent med ett eller noen få barn i land organisasjonen er tilknyttet. Dette formidles på en levende måte gjennom film, plakater, musikk og tekst. Vi ser Forut-aksjonen som et godt hjelpemiddel i vårt arbeid med å skape forståelse for andre mennesker. Det vi lærer og blir kjent med i disse ukene, vil støtte opp om vårt øvrige arbeid på dette området.

Vi avslutter Forut-aksjonen med en salgsutstilling. Alle barn og voksne er med på å forberede utstilling og kafé. De eldste barna, Delfinene, står for salget.

Fritt valg:

Mål: Gi mulighet for fordypning i noe barna/de voksne på avdelingen er opptatt av.

I perioden «Fritt valg av tema» vil avdelingene stå fritt til å velge tema utfra hva barna på avdelingen for øyeblikket er opptatt av. Det kan også være at personalet opplever at det er behov for å sette fokus på et spesielt område, eks samarbeid og vennskap i barnegruppen. Ukene skal bære preg av fleksible rammer. Vi ønsker å kunne fordype oss, lære sammen, være kreative og ha det moro.

Jul og påske:

Mål: Barna i Grav barnehage skal få begynnende kjennskap til høytidene og få gode opplevelser og minner.

- *De skal få kjennskap til de ulike høytidenes innhold og tradisjoner.*
- *De skal få oppleve en sammenheng mellom høytidene.*
- *De skal oppleve gjenkjennelse i barnehagens tradisjoner.*
- *De skal få oppleve glede (giverglede, forventninger) og magiske øyeblikk.*

For begge høytidene følger vi samfunnets tradisjoner:

Vi har adventsstunder i desember med tenning av lys, sanger, bøker etc. Vi lager julegave og julepynt. Vi forteller om høytidene, bruker fargene og har ulike formingsaktiviteter.

I samfunnet er det ikke så mange og tydelige tradisjoner knyttet til høytiden påske. Så våren er også et tema som knyttes opp mot påsken; alt som gror, egg og kyllingene som kommer ut av eggene.

Noen spesielle arrangementer:

Luciafeiring og nissefest i adventstiden og foreldrefrokost tilknyttet påsken.

Vi er spesielt opptatt av ro og hygge rundt aktivitetene.

Omsorg, lek og læring

Vi ønsker at både barn og voksne ”skal få være den beste utgaven av seg selv” (jfr. barnehagens verdigrunnlag) og vil jevnlig diskutere hvilken betydning dette har for hvordan vi organiserer dagen, og hva det vil si for voksenrollen i ulike situasjoner. Barna skal oppleve at de blir sett og ivaretatt og får den omsorgen de trenger. Dette er det første og viktigste for at de skal kunne delta aktivt i lek og læring.

Hele dagen og alle situasjoner gir rom for omsorg, lek og læring. Gode relasjoner er preget av lydhørhet, nærhet, innlevelse og evne og vilje til samspill. Personalet må vise respekt for barna i alle dagens små og større ”møter”.

Dette gir trygghet og er grunnlaget for lek og læring, og er viktig i forhold til barnas dannelsingsprosess.

For å støtte barna i denne prosessen må personalet også vise interesse og vilje til å reflektere sammen med barna. Ved å reflektere kan barna utfordre det de allerede har kunnskap om og erfaring med, og de utvikler seg videre i en livslang dannelsingsprosess.

HVA GJØR VI I PRAKSIS?

I tilvenningsperioden legges grunnlaget for gode relasjoner, rutiner og trygghet. Sammen med foreldrene blir barna kjent på sin avdeling. Vi har rutiner for hvordan personalet skal legge til rette for at tilvenningen skal bli best mulig, slik at både barn og foreldre kan oppleve at de blir ivaretatt, og at barna får den omsorgen de har behov for.

En fast voksenkontakt – primærkontakt - møter barnet og foreldrene når de kommer til barnehagen og har ansvaret for å følge opp barnet og foreldrene de første dagene. (Rutinene står i personalets Årshjulperm)

- Hverdagsaktivitetene gjentar seg hver dag – måltid, av/påkledning, toalett/bleieskift, soving/hvile. For de yngste barna går en stor del av dagen med til disse situasjonene. Disse aktivitetene gir mulighet for gode samspillserfaringer, mestringsopplevelser, språklig aktivitet og læring på mange områder. Vi diskuterer stadig hvordan disse aktivitetene kan/bør gjennomføres for at barna skal oppleve omsorg og læring. Vi organiserer dagen slik at barna skal få vekslning mellom ro og aktivitet, og at de skal få dekket behov for mat, stell og hvile.

Vi forholder oss til kommunens overordnede føringer når det gjelder kosthold og fysisk aktivitet i barnehagen. Føringene ligger på hjemmesiden.

(Våre rutiner og mål for ulike aktiviteter står i personalets Årshjulperm)

- På avdelingene foregår ulike aktiviteter og lek – både ut fra barnas egne, spontane valg – og mer planlagt av barn/personale eller personale. De planlagte aktivitetene kan være forming, gym.leker, eksperimenter, utforskning, rollelek, sang/musikk...

- I barnas selvstyrte lek er det barnas egen drivkraft og motivasjon som er utgangspunktet. Personalets oppgave er å gi tid og rom for leken, sørge for at det finnes variert lekemateriell, hjelpe barna inn i lek, støtte samspillet barna imellom og gi inspirasjon.

- Hver dag er det utelek i barnehagen uansett vær. I tillegg til at det helsemessig er viktig å være ute hver dag, gir også leken ute mulighet for mange varierte utfordringer både fysisk og sosialt.

- En dag i uka har avdelingen utedag/turdag. Disse dagene er det fysisk aktivitet og utforskning av planter, dyr og insekter som er i fokus. Som oftest blir deler av dagen brukt til tur i nærområdet. Noen ganger blir det lengre utetid i barnehagen og av og til drar vi på

lengre turer.

- Vi har samlingsstund på hver avdeling flere ganger i uken. Det skal være en hyggelig felles stund hvor alle kan dele opplevelser, synge, snakke om ulike temaer, vi kan lese, fortelle eventyr, osv. Det hender at avdelingene deler barna i samlingsstunden etter alder for å kunne lese bøker, synge sanger osv. som passer barna bedre.
- Store deler av året har vi aldersinndelte grupper en dag i uka. Inndelingen er på tvers av avdelingene. I gruppemøtene tilrettelegger vi for læring ved å gjennomføre aktiviteter, samlingsstunder, turer osv. ut fra barnas alder.
- I deler av året har vi temaperioder. I disse periodene fordypet vi oss i enkelte temaer eller fagområder.
- Voksenrollen er jevnlig tema på personalets ulike møter.

Barnas medvirkning

I Grav barnehage mener vi at barns medvirkning, ”å virke med”, innebærer å se det enkelte barn som en viktig del av gruppen. Barnet skal føle seg styrket som selvstendig individ, og samtidig oppleve viktigheten av å være del av et større fellesskap. Vi er derfor opptatt av at barna skal ha innflytelse på egen barnehagehverdag, og vi skal ta barnas initiativ, ønsker og meninger på alvor. Vi voksne må være våkne og lyttende til det enkelte barns uttrykk og på samme tid se hele gruppens behov. Barna skal bli møtt med respekt, og gis forklaringer på avgjørelser.

Både barn og voksne kan være initiativtakere til aktiviteter. Barna skal også ha mulighet for å delta i planlegging i forkant/underveis og i vurdering i etterkant av ulike aktiviteter.

HVA GJØR VI I PRAKSIS?

- Vi har ”åpne” planer som inviterer barna til å medvirke med sine ideer, spørsmål og tanker.
- Vi er oppmerksomme på hva barna uttrykker, både med språket og med kroppsspråket. Ved å lytte til det barna er opptatt av her-og-nå, er det lettere for oss å støtte eller bygge videre på deres ideer.
- Avdelingene har ulike metoder for å dokumentere hva barna er opptatt av og tar denne dokumentasjonen med seg til drøfting og videre planlegging.
- Barna må få tid til å lure på ting, men de har også behov for innspill fra oss voksne for å se nye muligheter. Det er også nødvendig at barn lærer ulike ferdigheter fra voksne eller andre barn for å kunne ha valgmuligheter.
- Vi snakker med barna i etterkant av aktiviteter for sammen å evaluere.
- Barnehagen innredes slik at den innbyr til ulike aktiviteter, og gir barna rikelige muligheter for egne valg.

Det psykososiale miljøet

Vi arbeider kontinuerlig for å skape et inkluderende miljø. Dette har vi beskrevet bl.a på side 5 i avsnittet om arbeid mot mobbing. Og på side 11 om hvordan vi arbeider med omsorg, lek og læring.

Språk

Hele personalet skal ha kjennskap til barns språkutvikling, og vi bruker språket bevisst og aktivt i alle situasjoner. Vi setter ord på handlingene våre, og vi bruker de riktige begrepene. Vi ønsker å lytte til barnas fortellinger, og å gi anledning til gode samtaler.

Våre tre hus har egne samlinger med bøker, spill og språkmateriell. Her kan personalet, gjerne sammen med barn, hente bøker og spill etter behov, ha dem på avdelingene over tid, for så å bytte dem ut med nye. Bøker og språklige aktiviteter brukes både i samlingsstunder, i smågrupper og for enkeltbarn ved behov.

Vi tilrettelegger for høytlesning på hver avdeling og sørger for at bøker og spill også er lett tilgjengelige for barna.

Flere av personalet har deltatt på kurset «Grep om begreper», og benytter denne metoden på sine avdelinger.

Ved behov benytter vi også kartleggingsverktøy: »TRAS», «Askeladden» og «Språk 4» i samarbeid med helsestasjonen.

Avdelingene er innredet med tanke på å skjerme mot støy og andre forstyrrelser, og vi har et bevisst forhold til bruk av radio/cd, slik at det ikke skal fungere som bakgrunnsstøy.

Likestilling og likeverd

«Barn og voksne skal få være den beste utgaven av seg selv»

Da må personalet ha fokus på egne holdninger til likeverd og likestilling mellom kjønnene. På bakgrunn av utviklingsområdet for personalet i 2014/15: «Gutter og jenter» er vi blitt mer bevisst hvilke signaler vi gir gjennom valgene vi tar og ordene vi bruker.

Personalet jobber for å sette fokus på barnets behov uten først å definere dem ut fra kjønn. Vi er opptatt av å gi barn like muligheter. Dette kan innebære at vi motiverer barna til lek og aktiviteter de kanskje ut fra kjønn og sedvane vanligvis ikke velger.

På foreldremøter og i foreldresamtaler snakker vi om viktigheten av å gi barna like muligheter, og ikke begrense lekemateriell og aktiviteter ut fra innlærte holdninger og vaner.

Fagområdene

Rammeplanen nevner 7 fagområder barnehagen skal fokusere på når det gjelder barnas læring.

I Grav barnehage har vi laget en progresjonsplan for fagområdene . Den ligger som eget dokument på våre hjemmesider.

Trafikksikkerhet:

Vi snakker med barna om hvordan de skal forholde seg i trafikken når vi går på tur. Dette gjøres spesielt på høsten for å innarbeide gode vaner. Vi øver med barna på å stoppe, se seg for før man krysser vei osv. Avhengig av barnas alder snakker vi om trafikkregler, og viktigheten av å bruke sikkerhetsutstyr som bilbelte, hjelm og reflekser.

Vi har rutiner for sikkerhet på parkeringsplass og ved henting og levering, og informerer foreldrene om dette på mail og på høstens foreldremøte.

Vi oppfordrer foreldre til å være gode rollemodeller i trafikken.

Kulturarena

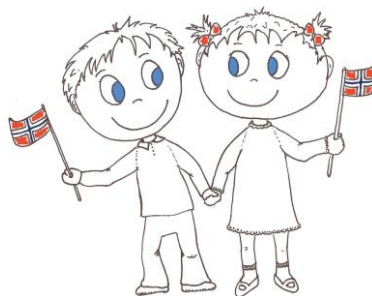
Barnehagen er en viktig kulturformidler. Vi synes at barna skal bli kjent med vanlige sanger, eventyr og bøker som «alle» i Norge forventes å kjenne til. Barna skal også oppleve/bli kjent med kjente norske kunstnere. Dette har vi skrevet eksempler på i progresjonsplanen. Vi besøker biblioteket, og vi bestiller årlig en teaterforestilling som kommer til barnehagen.

Når vi har barn og voksne på avdelingen med bakgrunn fra andre kulturer, er det naturlig å bruke sanger og bøker fra deres kultur.

Høytider og tradisjoner

Ut i fra barnas alder og utviklingsnivå snakker og informerer vi om høytidsdager som markeres i det norske samfunnet. «Høytider og tradisjoner» var også årets utviklingsområde barnehageåret 2011/2012. Da bestemte vi at følgende høytider markerer vi i Grav barnehage:

- **Jul/advent**
- **Faste**
- **Påske**
- **17. mai**
- **Fødselsdager**

Forut: I tillegg har vi bestemt at vi skal ha Forutaksjonen som en tradisjon hver høst i barnehagen.

Vi har laget mål for høytidene og tradisjonene:

17. mai:

Mål:

Barna i Grav barnehage skal få kunnskap om hvorfor vi feirer 17. mai.

Fødselsdager:

Mål:

Barna i Grav barnehage skal bli gjort stas på i forbindelse med fødselsdagen sin.

Faste: Når det gjelder Faste har vi blitt enige om at alle avdelinger feirer karneval. Utover dette arrangementet er det opp til hver avdeling om de vil ha flere aktiviteter eller fortelle mer om høytiden.

Andre høytider: Vi vil fortelle om høytider og tradisjoner som «hører til» de barna vi har i barnegruppen. Det er naturlig å samarbeid med barnas foreldre om hva vi formidler.

Jul, advent, Forut og påske: Se avsnittet om temaperioder s.9

Overgang fra barnehage til skole

Bærum kommune har fastsatte rutiner for [overgang fra barnehage til skole](#).

Barn som går i barnehagen over flere år, må få oppleve variasjon i innhold og få utfordringer som står i forhold til alder og modningsnivå. Vår progresjonsplan er med på å sikre dette. I tillegg har vi utarbeidet egne mål for Delfingruppa. Disse tar utgangspunkt i Rammeplanen og Bærum kommunes rutiner for overganger i utdanningsløpet.

HVA GJØR VI I PRAKSIS?

- Delfingruppen (det eldste årskullet i barnehagen) har egne gruppemøter en gang pr uke fra september og ut mai. Vi øver på selvstendighet og på å ta hensyn, både i praktiske situasjoner og i lek og læresituasjoner. Og vi øver på å forstå beskjeder og instruksjoner. Vi har aktiviteter med utgangspunkt i de 7 fagområdene.
- Siste høsten i barnehagen: Møte for foreldre til de eldste barna med informasjon om det siste året i barnehagen.
- Siste våren i barnehagen: Foreldresamtale med skolestart som tema. Her blir det en oppsummering av barnehagetiden, tanker rundt skolestart og utfylling av overføringsskjema.
- Overføringsskjema: Pedagogisk leder og foreldre fyller ut overføringsskjema med nyttig informasjon om barnet. Barnehagen sender skjemaet til skolen barnet skal begynne på.
- Besøksdag på skolen i mai/juni: Her skal barna få noen erfaringer med skole og undervisning og med SFO. Personalet i barnehagen følger til de skolene hvor vi har flere barn som skal begynne, foreldrene følger der hvor det bare er ett barn som skal begynne.
- Siste våren i barnehagen øver vi på skolegårdsleker som slengtau, rocke-ring, har`n, haien kommer og ulike ball-leker.
- Bollefest: I september inviteres årets 1. klassinger på besøk. Dette gjøres først og fremst for 1. klassingenes skyld, men det bidrar også til å gjøre barnehagebarna mer kjent med skolen. Etter at ”gjestene” har fått hilse og leke, har avdelingene en samling hvor skolebarna forteller fra sin skolestart.

Samarbeid med barnas hjem

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling (jf. [barnehageloven § 1](#)).

”Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.”

(Barnehagelovens § 1, Formål, 1.ledd.)

For at barnehagen og hjemmet skal kunne ivareta barnets behov på en best mulig måte er det viktig at vi etablerer et godt samarbeid. Vi skal sørge for at foreldrene vet at barnet deres har det trygt og godt i barnehagen, og at barnet blir sett og hørt. Vi møter foreldrene med respekt, og tar imot deres synspunkter og innspill på en åpen, positiv måte. I barnehagen skal vi imidlertid ivareta alle foreldre og barns behov, og vi må, i samarbeid med foreldrene, balansere hensynet til det enkelte barn mot hensynet til barnegruppa som helhet.

Når et barn begynner i barnehagen er det viktig at vi tidlig etablerer et godt, trygt forhold. Hos oss ivaretar vi det ved:

- å ha en fast kontaktperson på avdelingen.
- å ha en foreldresamtale en av de første dagene.
- å samarbeide med foreldrene om hvor lange dager barnet skal ha i begynnelsen, og om hvor lenge foreldrene trenger å være tilstede.
- å avklare om det er spesielle hensyn eller tradisjoner vi skal ivareta ifht barn fra andre kulturer/religioner.

Foreldre ønsker mye informasjon om barnets hverdag i barnehagen, og vi legger vekt på:

- å ha daglig kontakt med foreldrene, både morgen og ettermiddag.
- å henge opp dagsreferat på hver avdeling, hvor vi informerer om dagens små og store aktiviteter/hendelser.
- å sende ut en månedsplan for kommende måned
- å sende ut en månedsrapport for måneden som var.

For å ivareta foreldrenes rett til, og mulighet for medvirkning:

- oppfordrer vi foreldrene til å komme med innspill til virksomheten.
- inviterer vi vanligvis én gang i året foreldrene til å komme med skriftlige innspill og vurderinger av året som har gått, og evt. forslag for neste år.

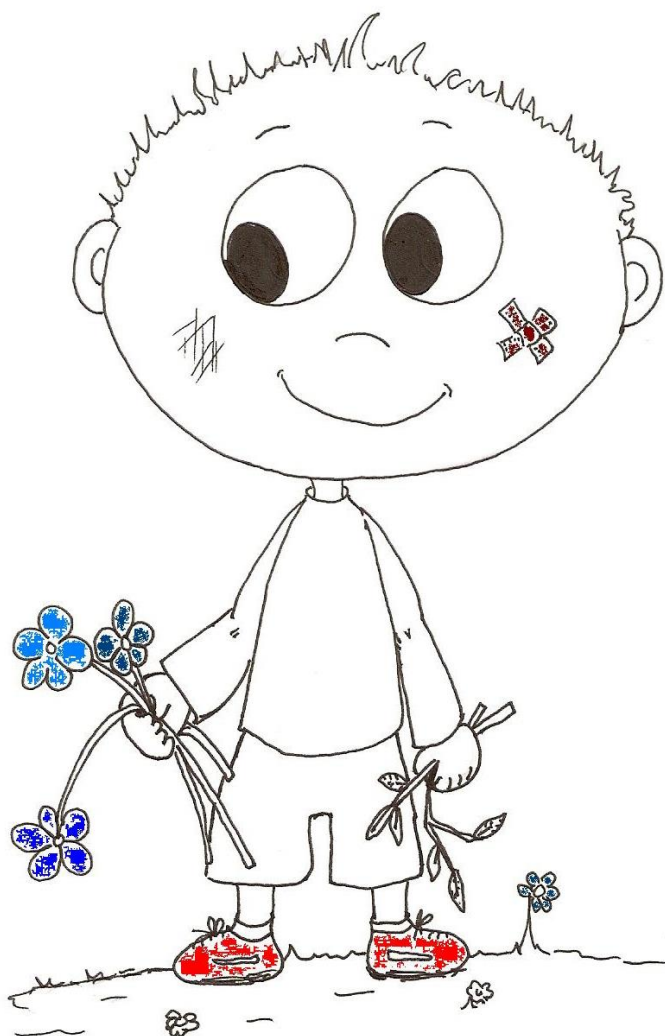
Hvert år velges det foreldrerepresentanter til både samarbeidsutvalg og arbeidsutvalg. Disse utvalgene ivaretar foreldrenes interesser i barnehagen, og samarbeider med oss om å arrangere tilstelninger for barn og foreldre i barnehagen.

I årshjulpermen har vi også utarbeidet en plan for å sikre foreldres medvirkning og vurdering.

Dokumentasjon og vurdering

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet som skal planlegges, dokumenteres og vurderes. Den enkelte barnehage står fritt til å velge metoder og omfang ut fra lokale forutsetninger og behov. Gjennomføringen av planene må være så fleksibel at det er rom for spontanitet og barns medvirkning. Barnehagens styrer har et særlig ansvar for å iverksette og lede barnehagens arbeid med planlegging, dokumentasjon og vurdering. Pedagogisk leder har ansvar for planlegging, dokumentasjon og vurdering av arbeidet i barnegruppen han/hun har ansvar for ([rammeplan](#), kap. 4).

I Grav barnehage har vi ulike mål for vår dokumentasjon. Den skal sikre kvaliteten på barnehagens pedagogiske innhold, synliggjøre virksomheten og videreføre tradisjoner. Vi er opptatt av at tiden vi bruker på dokumentasjon står i forhold til nytteverdien.

HVA GJØR VI I PRAKSIS?

Dokumentasjon:

- Gjennomføring av avdelingenes ulike aktiviteter dokumenteres via dags-rapporter, foto og månedsreferater. Av og til henges det opp bilder fra aktiviteter for å synliggjøre dagen og som utgangspunkt for samtale mellom foreldre og barn.
- Hvert barn har sin perm hvor ulike dokumentasjon samles. Den inneholder et utvalg av barnets arbeider, foto og dokumentasjon på aktiviteter barnet har vært med på. Denne permen er et minne og en dokumentasjon på hva barnehagetiden har bestått i. (Mal for innhold står i personalets Årshjulperm)
- Avdelingene dokumenterer jevnlig sitt arbeid. Det gjøres ved å notere ned noe fra arbeidet på avdelingen som så blir tatt med til drøftinger på avdelingsmøter.
- På barnehagens fellesmøter bruker vi tid på planlegging i forhold til temaperioder og progresjonsplanen. Her ser vi på dokumentasjon fra gjennomførte aktiviteter, diskuterer og foretar ide - utveksling. Avdelingene og gruppene, både voksne og barn, har ansvar for detaljplanlegging.

Evaluering:

- Evaluering foretas på avdelingene kontinuerlig, av både barn og voksne, og på fellesmøter, minst to ganger i året. Når det gjelder gruppeaktivitetene, skal Delfingruppen være med og evaluere innholdet i sin gruppe en gang i halvåret.
- Foreldres tilbakemeldinger underveis tas med. Minst en gang pr år inviteres alle foreldrene til å komme med skriftlig innspill og meninger om året som har gått, og evt. forslag for neste år.
- Bærum kommune sender ut en brukerundersøkelse med ujevne mellomrom. Resultatet fra undersøkelsen tas med og gir grunnlag for videre diskusjoner innad i barnehagen. Dette er også et tema på møter i SU.
- Vi har utarbeidet en årshjulperm, en huskeliste, som en hjelp for personalets arbeid gjennom året. Her har vi en plan for personalets arbeid med dokumentering og vurdering. I Årshjulpermen har vi ulike skjemaer til hjelp i dette arbeidet. Rutinene for å sikre foreldre og barn mulighet for medvirkning og vurdering ligger også her.
- Det blir skrevet referat fra alle barnehagens møter.

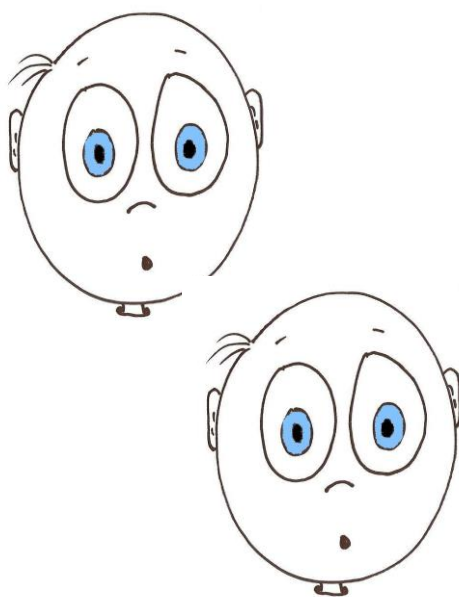
Hvert år velger personalet ut ett utviklingsområde som vi fokuserer ekstra på i forhold til dokumentasjon og vurdering. Vi har tidligere fokusert på bl.a. tilvenning av nye barn, måltidene, høytider og tradisjoner og aktive voksne ute. Da har vi mulighet til å gå mer i dybden. Arbeidet har blitt gjort på fellesmøter og blant annet ved spørreskjemaer til foreldrene, intervju av barn og i praktisk utprøving på avdelingene. Evaluering og oppsummering blir gjort samlet til slutt. Målsetningen er å bevisstgjøre personalet med påfølgende kvalitetsheving av arbeidet i barnehagen

Plan for kompetanseutvikling

Som pedagogisk samfunnsinstitusjon må barnehagen være i endring og utvikling. Barnehagen skal være en lærende organisasjon slik at den er rustet til å møte nye krav og utfordringer. Kvalitetsutvikling i barnehagen innebærer en stadig utvikling av personalets kompetanse ([rammeplan](#), kap. 1.7).

I Grav barnehage ønsker vi et personale som har fokus på å «være den beste utgaven av seg selv» og som er faglig dyktige. Vi jobber for kompetanseheving og utvikling av et lærende miljø, og ønsker en kultur som bygger på refleksjon, utveksling av erfaring og delaktighet. De pedagogiske lederne har ansvaret for å utvikle et godt faglig miljø på sin avdeling i samarbeid med styrer og faglig veileder.

Vår kompetanseplan ligger som eget dokument på våre hjemmesider.

HVA GJØR VI I PRAKSIS?

- Vi utarbeider hvert år en kompetanseplan som gir oversikt over planleggingsdager, personalmøter og kurs med innhold.
- Opplæring og veiledning av nyansatte
- Veiledning av personale enkeltvis og i grupper
- Avdelingsmøter, personalmøter og planleggingsdager brukes til å utvikle oss faglig
- Kurs og seminar
- Personalet bytter i blant mellom hus og avdelinger for å få erfaring med ulike alderstrinn og ulike måter å jobbe på. Dette kan være hospitering en kort periode, eller for et helt barnehageår.
- Deltagelse i nettverk for pedagogiske ledere.

Tverrfaglig samarbeid

Det er viktig med et godt samarbeid med instanser som PPT, barneverntjenesten og helsetjenester for barn og unge slik at barnet mottar et treffsikkert og helhetlig tilbud, og for å få til så gode tiltak som mulig i barnehagen. Alle samarbeidende parter har et selvstendig ansvar for at de ulike tiltakene som barnet mottar er godt koordinert. Tverrfaglighet og helhetlig tenkning er derfor svært sentralt for de som arbeider i barnehagen ([barnehagemeldingen](#), s. 24). «Tidlig innsatsteam» er et ambulerende team i Bærum, som består av barnehagen, PP-tjenesten, barnevern og helsetjenester, hvor foreldre kan få drøftet sin sak tverrfaglig.

Vi samarbeider med ulike instanser når det gjelder enkeltbarn med behov for ekstra innsats. Helsestasjon, PPT, Fysioterapeut, logoped, Språksenteret, spesialpedagoger, barnevernet.... Vi har et nært samarbeid med foreldrene til de barna som har behov for ekstra støtte.